

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 11. julija 2014*

„Konkurenca — Omejevalni sporazumi — Trg parafinskih voskov — Trg stiskanih parafinov — Odločba o ugotovitvi kršitve člena 81 ES — Določitev cen in razdelitev trgov — Smernice o načinu določanja zneska glob iz leta 2006 — Trajanje kršitve — Enako obravnavanje — Sorazmernost — Neomejena pristojnost“

V zadevi T-540/08,

Esso Société anonyme française s sedežem v Courbevoieju (Francija),

Esso Deutschland GmbH s sedežem v Hamburgu (Nemčija),

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA s sedežem v Antwerpnu (Belgija),

Exxon Mobil Corp. s sedežem v West Trentonu, New Jersey (Združene države Amerike),

ki jih zastopajo R. Subiotto, QC, R. Snelders, L.-P. Rudolf in M. Piergiovanni, odvetniki,

tožeče stranke,

proti

Evropski komisiji, ki jo zastopata F. Castillo de la Torre, zastopnik, skupaj z M. Gray, barrister,

tožena stranka,

zaradi predloga za razglasitev delne ničnosti Odločbe Komisije C(2008) 5476 final z dne 1. oktobra 2008 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/39.181 – vosek za sveče) in predloga za zmanjšanje zneska globe, ki je bila naložena tožečim strankam,

SPLOŠNO SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi O. Czúcz (poročevalec), predsednik, I. Labucka, sodnica, in D. Gratsias, sodnik,

sodni tajnik: N. Rosner, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 21. marca 2011,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: angleščina.

Sodbo

Dejansko stanje in izpodbijana odločba

Upravni postopek in sprejetje izpodbijane odločbe

- 1 Komisija Evropskih skupnosti je z Odločbo C(2008) 5476 final z dne 1. oktobra 2008 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/39.181 – vosek za sveče) (v nadaljevanju: izpodbijana odločba) ugotovila, da so tožeče stranke, družbe Esso Deutschland GmbH, Esso Société anonyme française (v nadaljevanju: Esso France), ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA (v nadaljevanju: EMPC) in Exxon Mobil Corp. (v nadaljevanju: EMC) (v nadaljevanju: skupaj: ExxonMobil ali skupina ExxonMobil), skupaj z drugimi podjetji kršile člen 81(1) ES in člen 53(1) Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (EGS), ker so bile udeležene v kartelu na trgu parafinskih voskov v EGS in nemškem trgu stiskanih parafinov.
- 2 Poleg tožečih strank so naslovnice izpodbijane odločbe te družbe: ENI SpA, H&R ChemPharm GmbH, H&R Wax Company Vertrieb GmbH in Hansen & Rosenthal KG, Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG, MOL Nyrt., Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA, Repsol Petróleo SA in Repsol YPF SA (v nadaljevanju: skupaj: Repsol), Sasol Wax GmbH, Sasol Wax. International AG, Sasol Holding in Germany GmbH in Sasol Ltd (v nadaljevanju: skupaj: Sasol), Shell Deutschland Oil GmbH, Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, Deutsche Shell GmbH, Shell International Petroleum Company Ltd, The Shell Petroleum Company Ltd, Shell Petroleum NV in The Shell Transport and Trading Company Ltd (v nadaljevanju: skupaj: Shell), RWE Dea AG in RWE AG (v nadaljevanju: skupaj: RWE) ter Total SA in Total France SA (v nadaljevanju: skupaj: Total) (točka 1 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 3 Parafinski voski se v rafinerijah proizvajajo iz surove nafte. Uporabljajo se za proizvodnjo raznih proizvodov, kot so sveče, kemikalije, pnevmatike in avtomobilski proizvodi ter v industrijah kavčuka, embalaže, lepil in žvečilnih gumijev (točka 4 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 4 Stiskani parafin je surovina, potrebna za proizvodnjo parafinskega voska. Nastane v rafinerijah kot stranski proizvod v proizvodnji osnovnih olj iz surove nafte. Prodaja se tudi končnim kupcem, kot so med drugim proizvajalci ivernih plošč (točka 5 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 5 Komisija je uvedla preiskavo, potem ko jo je družba Shell Deutschland Schmierstoff z dopisom z dne 17. marca 2005 obvestila o omejevalnem sporazumu in jo prosila za imuniteto na podlagi Obvestila Komisije o imuniteti pred globami in zmanjševanju glob v primerih kartelov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 155) (točka 72 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 6 Komisija je 28. in 29. aprila 2005 na podlagi člena 20(4) Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 [ES] in 82 [ES] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205) opravila preiskavo na kraju samem v prostorih družb „H&R/Tudapetrol“, ENI in MOL ter prostorih družb, ki pripadajo skupinam Sasol, ExxonMobil, Repsol in Total (točka 75 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 7 Komisija je 29. maja 2007 družbam, navedenim zgoraj v točki 1, med katerimi so tudi tožeče stranke, poslala obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah (točka 85 obrazložitve izpodbijane odločbe). Tožeče stranke so z dopisom z dne 21. avgusta 2007 odgovorile na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.
- 8 Komisija je 10. in 11. decembra 2007 opravila zaslišanje, na katerem so sodelovale tožeče stranke (točka 91 obrazložitve izpodbijane odločbe).

- 9 Komisija je na podlagi dokazov, ki jih je imela, v izpodbijani odločbi ugotovila, da so bili njeni naslovniki, ki pomenijo večino proizvajalcev parafinskih voskov in stiskanih parafinov v EGP, udeleženi pri enotni, kompleksni in trajajoči kršitvi člena 81 ES in člena 53 Sporazuma EGP, do katere je prišlo na celotnem ozemlju EGP. To kršitev so pomenili sporazumi ali usklajena ravnanja, ki so se nanašali na določanje cen ter izmenjavo in razkritje poslovno občutljivih informacij glede parafinskih voskov. Za družbe RWE (postala družba Shell), ExxonMobil, MOL, Repsol, Sasol in Total je kršitev glede parafinskih voskov obsegala tudi razdelitev kupcev ali trgov. Poleg tega se je kršitev, ki so jo storile družbe RWE, ExxonMobil, Sasol in Total, nanašala tudi na stiskane parafine, ki so se prodajali končnim kupcem na nemškem trgu (točke 2, 95 in 328 obrazložitve ter člen 1 izpodbijane odločbe).
- 10 Kršitvena ravnanja so bila storjena na protikonkurenčnih sestankih, ki so jih udeleženci imenovali „tehnični sestanki“ ali včasih „Blauer Salon“ sestanki, in na „sestankih glede stiskanih parafinov“, ki so bili posebej namenjeni vprašanjem v zvezi s stiskanimi parafini.
- 11 Globe, naložene v obravnavani zadevi, so bile izračunane na podlagi Smernic o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe št. 1/2003 (UL 2006, C 210, str. 2, v nadaljevanju: Smernice iz leta 2006), ki so veljale ob vročitvi obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah družbam, navedenim zgoraj v točki 1.
- 12 Izpodbijana odločba med drugim določa:

„Člen 1

Ta podjetja so kršila člen 81(1) [ES] in od 1. januarja 1994 člen 53 Sporazuma EGP, ker so med navedenimi obdobji sodelovala pri trajajočem sporazumu in/ali usklajenem ravnanju v sektorju parafinskih voskov na skupnem trgu in od 1. januarja 1994 v EGP:

[...]

Esso Deutschland GmbH: od 22. februarja 2001 do 20. novembra 2003;

Esso Société Anonyme Française: od 3. septembra 1992 do 20. novembra 2003;

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA: od 30. novembra 1999 do 20. novembra 2003;

Exxon Mobil [Corp.]: od 30. novembra 1999 do 20. novembra 2003;

[...]

Za ta podjetja se kršitev navezuje tudi na stiskane parafine, ki so se v navedenih obdobjih prodajali končnim kupcem na nemškem trgu:

[...]

Esso Deutschland GmbH: od 22. februarja 2001 do 18. decembra 2002;

Esso Société Anonyme Française: od 8. marca 1999 do 18. decembra 2002;

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA: od 20. novembra 1999 do 18. decembra 2002;

Exxon Mobil [Corp.]: od 20. novembra 1999 do 18. decembra 2002;

[...]

Člen 2

Za kršitev, navedeno v členu 1, se naložijo te globe:

ENI SpA: 29.120.000 EUR;

Esso Société Anonyme Française: 83.588.400 EUR,

od tega skupno in solidarno z:

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA in ExxonMobil [Corp.] za 34.670.400 EUR, od tega skupno in solidarno z Esso Deutschland GmbH za 27.081.600 EUR;

Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG: 12.000.000 EUR;

Hansen & Rosenthal KG, skupno in solidarno s H&R Wax Company Vertrieb GmbH: 24.000.000 EUR,

od tega skupno in solidarno s:

H&R ChemPharm GmbH za 22.000.000 EUR;

MOL Nyrt.: 23.700.000 EUR;

Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA, skupno in solidarno z Repsol Petróleo SA in Repsol YPF SA: 19.800.000 EUR;

Sasol Wax GmbH: 318.200.000 EUR,

od tega skupno in solidarno s:

Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH in Sasol Limited za 250.700.000 EUR;

Shell Deutschland Oil GmbH, Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, Deutsche Shell GmbH, Shell International Petroleum Company Limited, The Shell Petroleum Company Limited, Shell Petroleum NV in The Shell Transport and Trading Company Limited: 0 EUR;

RWE-Dea AG, skupno in solidarno z RWE AG: 37.440.000 EUR;

Total France SA, skupno in solidarno s Total SA: 128.163.000 EUR.“

Združitev Exxon-Mobil in pripis odgovornosti za kršitev v izpodbijani odločbi

- ¹³ Družba Exxon Corp. je 30. novembra 1999 prevzela družbo Mobil Corp. in bila pozneje preimenovana v EMC (v nadaljevanju: združitev Exxon-Mobil). Družba Esso France je 6. maja 2003 prevzela družbo Mobil Oil Française (v nadaljevanju: Mobil France).

- 14 Komisija je pripis odgovornosti za protikonkurenčna ravnanja različnim družbam iz skupine ExxonMobil pojasnila zlasti v točkah od 348 do 352 obrazložitve izpodbijane odločbe:

„6.2.2 Skupina ExxonMobil

- (348) V poglavju 4 je bilo ugotovljeno, da je bila družba ExxonMobil v obdobju svoje udeležbe prek delavcev družbe Mobil [France] (in njene [pravne naslednice]) ter družbe Esso Deutschland udeležena pri tajnem dogovarjanju.
- (349) Družba Mobil [France] je bila od začetka kršitve[, in sicer 3. septembra 1992,] do prenehanja svojega obstoja, to je 6. maja 2003, zaradi posredovanja več svojih delavcev udeležena v kartelu. Družba Esso Deutschland je bila zaradi posredovanja svojih delavcev udeležena vsaj od 22. februarja 2001. Najprej, Komisija bo ti družbi štela za odgovorni za neposredno udeležbo v kartelu. [...]
- (351) Družbo Mobil [France] je [6. maja 2003] prevzela [družba Esso France ...].
- (352) Družbo [Esso France] je zato treba šteti za odgovorno za [protikonkurenčna] ravnanja [družbe Mobil France, storjena pred 6. majem 2003].“
- 15 Odgovornost družbe EMPC je bila ugotovljena po združitvi Exxon-Mobil, to je 30. novembra 1999, na podlagi tega, da je bila ta družba matična družba družb Esso Deutschland in Esso France. Odgovornost družbe EMC je bila ugotovljena od istega datuma na podlagi tega, da je bila ta družba matična družba družbe EMPC (točki 535 in 354 obrazložitve izpodbijane odločbe).

Izračun zneska globe, naložene tožečim strankam

- 16 Komisija je v tem primeru pri izračunu osnovnega zneska globe upoštevala delež vrednosti prodaje, ki jo je opravila skupina ExxonMobil v EGS, in tako dobljeni znesek nato pomnožila s množiteljem, ki odraža trajanje udeležbe vsake od tožečih strank pri kršitvi.
- 17 Prvič, Komisija je določila letno vrednost prodaje parafinskih voskov in stiskanih parafinov. Za parafinske voske je kot osnovo za izračun letnega povprečja vzela dohodke skupine ExxonMobil v letih od 2000 do 2002. Za stiskane parafine je kot osnovo za izračun letnega povprečja vzela dohodke skupine ExxonMobil v letih od 2000 do 2001. Tako sta bila izračunana zneska 19.790.382 EUR za parafinske voske in 1.259.217 EUR za stiskane parafine. Množitelja, ki sta bila uporabljena za ta zneska zaradi teže, sta bila 18 % za parafinske voske in 15 % za stiskane parafine.
- 18 Komisija je nato določila trajanje udeležbe tožečih strank pri kršitvi v zvezi s parafinskimi voski in stiskanimi parafini. V zvezi s tem je Komisija glede parafinskih voskov štela, da je bila družba Esso France udeležena v obdobju, ki ustreza množitelju 11,5. Za družbo Esso Deutschland je bil ta množitelj 3. Za družbi EMPC in EMC je bil določen množitelj 4.
- 19 Drugič, Komisija je na podlagi odstavka 25 Smernic iz leta 2006 tem zneskom dodala dodatni znesek, imenovan „vstopni pribitek“, v višini 18 % vrednosti prodaje parafinskih voskov in 15 % vrednosti prodaje stiskanih parafinov.
- 20 Tretjič, ugotovljene niso bile nobene olajševalne ali oteževalne okoliščine, ki bi lahko vplivale na znesek globe. Zato zneski glob iz tega naslova niso bili spremenjeni.
- 21 Četrtoč, Komisija je menila, da je treba zaradi znatne velikosti skupine ExxonMobil uporabiti množitelj zaradi odvratanja. Zato je bil uporabljen množitelj 2.

- 22 Petič, Komisija je na podlagi svojega obvestila o imuniteti pred globami in zmanjševanju glob v primerih kartelov znesek globe znižala za 7 % zaradi podatkov, ki so jih tožeče stranke predložile, in sodelovanja, ki so ga nato izkazale. Tako so bili končni zneski glob: za družbo Esso France znesek 83.588.400 EUR, od tega 27.081.600 EUR solidarno z družbo Esso Deutschland in 34.670.400 EUR solidarno z družbama EMPC in EMC.

Postopek in predlogi strank

- 23 Tožeče stranke so 12. decembra 2008 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložile to tožbo.
- 24 Splošno sodišče (tretji senat) je na podlagi poročila sodnika poročevalca odločilo, da bo izvedlo ustni postopek. V okviru ukrepov procesnega vodstva, določenih v členu 64 Poslovnika Splošnega sodišča, je stranke pozvalo, naj predložijo pisna stališča o nekaterih vprašanjih in nekatere listine. Stranke so se na to zahtevo odzvale v določenem roku.
- 25 Komisija je z dopisom z dne 10. februarja 2011 Splošnemu sodišču predlagala, naj nekatere dele odgovora strank na pisna vprašanja umakne iz spisa. Tožeče stranke so temu predlogu nasprotovale. Splošno sodišče (tretji senat) je s sklepom z dne 3. maja 2011 odločanje o navedenem predlogu pridržalo za končno odločbo.
- 26 Stranke so na obravnavi 21. marca 2011 podale ustne navedbe in odgovorile na vprašanja Splošnega sodišča.
- 27 Splošno sodišče je ob upoštevanju dejanske povezave z zadevami Sasol in drugi proti Komisiji (T-541/08), RWE in RWE Dea proti Komisiji (T-543/08), Hansen & Rosenthal in H&R Wax Company Vertrieb proti Komisiji (T-544/08), Total proti Komisiji (T-548/08), Tudapetrol proti Komisiji (T-550/08), H&R ChemPharm proti Komisiji (T-551/08), ENI proti Komisiji (T-558/08), Repsol YPF Lubricantes y especialidades in drugi proti Komisiji (T-562/08), in Total Raffinage in Marketing proti Komisiji (T-566/08) ter podobnosti pravnih vprašanj, ki se zastavljajo, odločilo, da izreče sodbo v tej zadevi šele po izvedbi obravnav v navedenih povezanih zadevah, pri čemer je bila zadnja od teh izvedena 3. julija 2013.
- 28 Tožeče stranke Splošnemu sodišču predlagajo, naj:
- izpodbijano odločbo razglasi za delno nično;
 - globo, ki jim je bila naložena, zmanjša;
 - Komisiji naloži plačilo stroškov.
- 29 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:
- tožbo zavrne;
 - tožečim strankam naloži plačilo stroškov.

Pravo

- 30 Tožeče stranke v podporo tožbi navajajo dva razloga. S prvim tožbenim razlogom zatrjujejo napačno uporabo prava pri izračunu osnovnega zneska globe, naložene družbi Esso France, in sicer ker naj ta znesek ne bi odražal tega, da družba Exxon pred združitvijo ni bila udeležena pri kršitvi. Z drugim tožbenim razlogom zatrjujejo domnevno napačno določitev datuma prenehanja udeležbe tožečih strank pri delih kršitve v zvezi s parafinskimi voski.
- 31 Splošno sodišče meni, da je presojo tožbe koristno začeti z drugim tožbenim predlogom.

Drugi tožbeni razlog: napačna uporaba prava, domnevno storjena pri določitvi datuma prenehanja udeležbe tožečih strank pri kršitvi

Uvodne ugotovitve

- 32 Tožeče stranke menijo, da je Komisija napačno ugotovila, da se je njihova udeležba pri prvih dveh delih kršitve v zvezi s parafinskimi voski prenehala 20. novembra 2003. Poudarjajo, da pri tehničnih sestankih, ki so potekali po 27. in 28. februarju 2003, niso bile udeležene.
- 33 Komisija je v zvezi s tem v izpodbijani odločbi ugotovila:

„[...]“

- (600) Družba ExxonMobil zatrjuje, da je bil zadnji sestanek, na katerem je sodeloval eden njenih predstavnikov, tehnični sestanek 27. in 28. februarja v Münchnu. [Hu.] iz družbe ExxonMobil je v odziv na vabilo [M.] iz družbe Sasol na sestanek [...] 15. januarja 2004 med drugim odgovoril: ‚Za točke dnevnega reda se zdi, da so v interesu našega podjetja. Vendar se nam zdi, da se skupina konkurentov sestaja brez podpore strokovnega združenja in zato nima ne strukture ne statuta. Tak položaj nas moti in želeli bi predlagati, naj se ti sestanki odvijajo pod vodstvom [European Wax Federation] v okviru tehničnega odbora ali kot ločen pododbor. Družba ExxonMobil se brez podpore reguliranega strokovnega združenja tega sestanka ne bo udeležila.‘ Ta dopis z dne 20. novembra 2003 je bil poslan [M.] iz družbe Sasol in kot kopija nadrejenim [Hu.] v družbi ExxonMobil. Komisija nima nobenega dokaza, da je bila družba ExxonMobil po poslanju tega dopisa še naprej udeležena pri kršitvi. Tako Komisija meni, da se je družba ExxonMobil v skladu s tem dopisom, poslanim družbi Sasol (organizatorka večine tehničnih sestankov), od kartela javno distancirala.
- (601) Vendar trditve, da je udeležba družbe ExxonMobil pri kršitvi prenehala po tehničnem sestanku 27. in 28. februarja 2003, ni mogoče sprejeti. Za prenehanje udeležbe nesodelovanje pri sestankih ne zadostuje. Do javnega distanciranja, ki ga zahteva sodna praksa, je prišlo šele 20. novembra 2003 z dopisom [Hu.]. Da preostali udeleženci – zlasti družba Sasol – tega, da se je družba ExxonMobil udeležbe na sestankih vzdržala, niso razumeli kot tako javno distanciranje, dokazuje to, da je družba ExxonMobil vabila na tehnične sestanke še naprej prejemale, kar je končno privedlo do tega, da je [Hu.] 20. novembra 2003 poslal dopis.“
- 34 Tožeče stranke to presojo izpodbijajo. Trdijo, da na tehničnih sestankih, ki so potekali po sestanku 27. in 28. februarja 2003 – na katerem je T., njihov predstavnik na tehničnih sestankih, preostale udeležence uradno obvestil o svojem skorajšnjem odhodu iz družbe ExxonMobil, ne da bi najavil svojega naslednika – niso bile udeležene in o njihovih izidih niso bile obveščene. Poleg tega naj ne bi bilo nobenega dokaza, da so tožeče stranke po napotitvi in poznejši upokojitvi T. vedele za njegovo prejšnjo udeležbo pri kršitvi. Iz obstoječih dokazov naj bi bilo razvidno nasprotno, namreč da je T. poslovodstvu in sodelavcem namerno prikrival protikonkurenčno vsebino tehničnih sestankov.

35 Tožeče stranke zato zatrjujejo, da bi morala Komisija kot datum prenehanja udeležbe družbe ExxonMobil v kartelu upoštevati 28. februar 2003, datum zadnjega sestanka, na katerem je sodeloval T., ali vsekakor datum napotitve T. k družbi Sasol, 31. marec 2003, ali celo datum njegove upokojitve, 30. junij 2003.

Potrebnost distanciranja družbe ExxonMobil od dejavnosti kartela za ugotovitev prenehanja njene udeležbe pri kršitvi

36 Tožeče stranke zatrjujejo, da je Komisija napačno štela, da sodna praksa v obravnavanem primeru za ugotovitev prenehanja udeležbe družbe ExxonMobil v kartelu zahteva distanciranje od dejavnosti kartela.

37 Sodna praksa pa tej trditvi nasprotuje.

38 Splošno sodišče je namreč presodilo, da je mogoče ugotoviti, da je podjetje dokončno odstopilo od omejevalnega sporazuma, le če se je javno distanciralo od vsebine omejevalnega sporazuma (sodbi Splošnega sodišča z dne 27. septembra 2006 v zadevi Archer Daniels Midland proti Komisiji, T-329/01, ZOdl., str. II-3255, točka 246, in z dne 28. aprila 2010 v zadevi Amann & Söhne in Cousin Filterie proti Komisiji, T-446/05, ZOdl., str. II-1255, točka 241).

39 To trditev je treba zato zavriniti.

Razumevanje preostalih članov kartela, kar zadeva domnevno distanciranje družbe ExxonMobil

40 Poudariti je treba, da je v skladu s sodno prakso to, kako drugi udeleženci kartela razumejo namen zadevnega podjetja, odločilno za presojo, ali se je to podjetje hotelo distancirati od nezakonitega dogovora (sodba Sodišča z dne 19. marca 2009 v zadevi Archer Daniels Midland proti Komisiji, C-510/06 P, ZOdl., str. I-1843, točka 120).

41 Tožeče stranke v zvezi s tem zatrjujejo, da je T. na sestanku 27. in 28. februarja 2003 naznanil svoj odhod, ne da bi najavil svojega naslednika za udeležbo na naslednjih sestankih. Sklicujejo se tudi na izjavo družbe Shell, da S. iz družbe Sasol po odhodu T. družbi ExxonMobil ni več pošiljal dopisov o višanju cene.

42 Najprej, v zvezi z dokazi, ki jih je mogoče glede tega navesti, je treba opozoriti, da v pravu Evropske unije velja načelo proste presoje dokazov (sodba Splošnega sodišča z dne 8. julija 2004 v zadevi Dalmine proti Komisiji, T-50/00, ZOdl., str. II-2395, točka 72).

43 Glede dokazne vrednosti različnih dokazov je edino ustrezno merilo za presojo njihova verodostojnost (zgoraj v točki 42 navedena sodba Dalmine proti Komisiji, točka 72).

44 V skladu s splošnimi dokaznimi pravili sta verodostojnost in tako dokazna vrednost dokumenta odvisni od izvora, okoliščin nastanka, naslovnika in vsebine tega dokumenta (sodba Splošnega sodišča z dne 15. marca 2000 v združenih zadevah Cimenteries CBR in drugi proti Komisiji, T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 in T-104/95, Recueil, str. II-491, točki 1053 in 1838).

45 Poleg tega je treba opozoriti, da je glede na to, da so prepoved sodelovanja pri protikonkurenčnih ravnanjih in sporazumih ter kazni, ki lahko doletijo kršitelje, znane, običajno, da so dejavnosti v okviru protikonkurenčnih ravnanj in sporazumov tajne, sestanki, ki so večinoma v tretjih državah, skrivni in dokumentacija o tem karseda omejena. Od Komisije zato ni mogoče zahtevati, naj predloži listine, ki izrecno dokazujejo stike med zadevnimi gospodarskimi subjekti. Tudi če Komisija take listine najde,

gre običajno le za nepopolna in posamezna dokazila, tako da je treba nekatere podrobnosti pogosto rekonstruirati s sklepanjem (sodba Sodišča z dne 7. januarja 2004 v združenih zadevah Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123, točke od 55 do 57; glej tudi sodbo Splošnega sodišča z dne 27. septembra 2006 v združenih zadevah Dresdner Bank in drugi proti Komisiji, T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP in T-61/02 OP, ZOdl., str. II-3567, točki 64 in 65).

- 46 Ta sodna praksa se po analogiji uporabi tudi za primer, kako preostali člani kartela razumejo domnevno javno distanciranje in nadaljnjo udeležbo podjetja v navedenem kartelu v obdobju, v katerem to podjetje ni bilo zastopano na protikonkurenčnih sestankih. Od preostalih članov kartela se namreč ne pričakuje, da pojasnijo, kako razumejo nadaljnjo udeležbo člana kartela, katerega predstavnik ni sodeloval na nekaterih protikonkurenčnih sestankih, ali da v zvezi s tem predložijo dokaze iz zadevnega obdobja, prav zato ker si prizadevajo, da z ničimer ne bi izrecno omenjali protikonkurenčnih dogovorov, da bi karseda omejili dokaze proti sebi. Zato je treba o razumevanju preostalih udeležencev, če je to potrebno, sklepati na podlagi več indicev in posrednih dokazov, s katerimi lahko razpolagata Komisija in Splošno sodišče.
- 47 Splošno sodišče v obravnavanem primeru na podlagi elementov iz spisa ugotavlja, da se družba ExxonMobil glede na razumevanje preostalih udeležencev od kartela ni javno distancirala pred dopisom z dne 20. novembra 2003.
- 48 Prvič, Družba Sasol je, kot to v izpodbijani odločbi pravilno poudarja Komisija, še naprej pošiljala vabila na tehnične sestanke do 20. novembra 2003, to je do datuma dopisa Hu., v katerem je navedeno, da se družba ExxonMobil „brez podpore reguliranega strokovnega združenja ne bo udeležila tega sestanka“, ki ga je Komisija štela za datum prenehanja udeležbe družbe ExxonMobil v kartelu. Če bi družba Sasol menila, da družba ExxonMobil po odhodu T. – ker ta ni imenoval naslednika – ni več del kartela, družbi ExxonMobil po 31. marcu 2003 ne bi več pošiljala vabil.
- 49 Poleg tega iz odgovora družbe Sasol z dne 18. decembra 2006 na zahtevo Komisije za posredovanje podatkov izhaja, da se naslednik T., to je Hu., ni nikoli udeležil tehničnih sestankov, je pa imel dvostranske stike vsaj z družbo Sasol.
- 50 Drugič, tožeče stranke se ne morejo veljavno opreti na izjavo družbe Shell z dne 16. junija 2006, da S. iz družbe Shell po odhodu T. družbi ExxonMobil ni več pošiljal dopisov o določanju cen. Kot to pravilno poudarja Komisija, je mogoče to okoliščino razlagati tudi s tem, da po odhodu T. pri družbi ExxonMobil ni bilo zaupnika S. Zato izjava, ki so jo navedle tožeče stranke, ni dokaz za to, da je družba Shell nadaljnjo udeležbo družbe ExxonMobil v kartelu razumela drugače. Vsekakor navedena izjava ne vpliva na ugotovitev, da je družba Sasol, organizatorica tehničnih sestankov, družbo ExxonMobil še naprej štela za članico kartela, kot to izhaja iz elementov, navedenih zgoraj v točkah 48 in 49.
- 51 Poleg tega je treba opozoriti, da so zadevno enotno, kompleksno in trajajočo kršitev pomenili sporazumi ali usklajena ravnanja, ki so se nanašali tako na določanje cen ter izmenjavo in razkritje poslovno občutljivih informacij kot tudi na razdelitev kupcev in trgov. To, da družba ExxonMobil ni več prejela dopisov o določanju cen, se nanaša le na en element kršitve, namreč na del v zvezi z mehanizmom nadzora nad zviševanjem cen, glede katerega so se udeleženci večkrat dogovorili na tehničnih sestankih. To, da družba Shell družbi ExxonMobil ni več redno posredovala novih cen, ne dokazuje, da se družba ExxonMobil glede na razumevanje udeležencev v kartelu ni štela za dolžno spoštovati prejšnje obveznosti, za katere se je zavezala v okviru enotne, kompleksne in trajajoče kršitve.

- 52 Tretjič, iz zaprisežene izjave Hu. je razvidno, da je na vabilo M. iz družbe Sasol na tehnični sestanek 26. junija 2003 odgovoril, da se prihodnjega sestanka ne more udeležiti zaradi „prekrivanja terminov“. Prav tako je na vabilo na sestanek 24. septembra 2003, ki ga je 17. julija 2003 prejel od M., odgovoril, da bo proti koncu septembra na poti in da „tehničnega sestanka ni treba prestaviti zaradi [njega]“.
- 53 Ti odzivi Hu. omajajo tudi trditev tožečih strank, da se je za družbo ExxonMobil štelo, da se je po odhodu T. 31. marca 2003 od kartela distancirala. Prvič, če bi preostali udeleženci za družbo ExxonMobil šteli, da ni več članica kartela, njen predstavnik ne bi bil naslovnik dopisa, katerega namen je bil določiti datum naslednjega tehničnega sestanka. Drugič, ni razumno sklepati, da bi se Hu., če so udeleženci v kartelu razumeli, da se je družba ExxonMobil od kartela distancirala, v izmenjavi dopisov, s katerimi naj bi se določil datum, ki ustreza vsem udeležencem, skliceval na „prekrivanje terminov“, saj bi tak pristop preostalim udeležencem dal vtis, da je dostopen za nadaljnjo udeležbo.
- 54 Analizo Komisije, da so preostali udeleženci družbo ExxonMobil zaradi neobstoja javnega distanciranja šteli za članico v kartelu do 20. novembra 2003, je treba zato potrditi.

Neobstoj tega, da bi delavci družbe ExxonMobil po odhodu T. vedeli za udeležbo pri kršitvi

- 55 Tožeče stranke zatrjujejo, da od družbe ExxonMobil ni bilo mogoče zahtevati nobenega javnega distanciranja, saj ni nobenega dokaza, da je družba ExxonMobil po odhodu T. vedela za njegovo prejšnjo udeležbo pri kršitvi, iz obstoječih dokazov pa naj bi bilo razvidno nasprotno, namreč da je T. poslovodstvu in sodelavcem namerno prikrival protikonkurenčno vsebino tehničnih sestankov.

– Postopkovna vprašanja

- 56 Opozoriti je treba, da je Komisija kot prilogo k dupliki predložila dokazne listine, da bi izpodbila trditve tožečih strank, da je bil T. edini delavec družbe ExxonMobil, ki je vedel za udeležbo te družbe pri kršitvi.
- 57 Tožeče stranke so v odgovoru na pisna vprašanja Splošnega sodišča z dne 21. decembra 2010 predstavile podrobna stališča o dokazih, ki so bili priloženi dupliki, čeprav se navedena vprašanja na to niso nanašala.
- 58 Prvič, Komisija je z dopisom z dne 10. februarja 2011 Splošnemu sodišču predlagala, naj nekatere dele odgovora strank na pisna vprašanja umakne iz spisa, tožeče stranke pa so v dopisu z dne 11. marca 2011 izrazile nasprotovanje delnemu umiku zadevnega dokumenta iz spisa.
- 59 Treba je poudariti, kot na to opozarja Komisija, da se tožeče stranke v odgovoru na pisna vprašanja Splošnega sodišča niso omejile na to, da bi navedle odgovore na vprašanja, ki jih je postavilo Splošno sodišče, in pojasnile okvir teh odgovorov, temveč so odgovorile tudi na trditve, ki jih je Komisija predložila v dupliki, in dokaze, ki so ji bili priloženi.
- 60 Res je sicer, da pisni odgovor na dupliko v Poslovníku ni določen. Vendar bi lahko tožeče stranke to, da Splošnemu sodišču ni bilo omogočeno, da bi pred obravnavo presoјalo o dopustnosti vsake od točk navedenega odgovora, privedlo do domneve, da bo njihov odgovor dodan v spis v celoti, in do tega, da na obravnavi ne ponovijo nekaterih delov odgovora, čeprav so imele možnost to storiti.
- 61 Poleg tega Splošno sodišče ugotavlja, da so stališča tožečih strank v zvezi z dokazi, priloženimi dupliki, koristna za rešitev spora. Splošno sodišče zato lahko –ker bi lahko v okviru ukrepa procesnega vodstva tožeče stranke pozvalo, naj zavzamejo stališče o navedenih dokazih – iz razlogov ekonomičnosti postopka odloči, da zadevne opombe ohrani v spisu.

- 62 Splošno sodišče se je zato ob hkratnem upoštevanju merila poštenega sojenja in ekonomičnosti postopka odločilo zavrniti predlog Komisije, naj se dokument umakne, in vložiti odgovore tožečih strank na vprašanja Splošnega sodišča v spis v celoti.
- 63 Drugič, tožeče stranke v navedenem odgovoru na pisna vprašanja Splošnega sodišča zatrjujejo, da bi morala Komisija obrazložiti zapoznelo predstavitev dokazov, priloženih k dupliki. Brez take obrazložitve naj bi bili navedeni dokazi nedopustni.
- 64 V skladu s členom 48(1) Poslovnika lahko tožeče stranke v podporo svojim trditvam sicer v repliki ali dupliki predlagajo dokazne predloge, vendar morajo navesti razloge za zamudo pri njihovi predložitvi.
- 65 V obravnavanem primeru je treba poudariti, da so tožeče stranke v repliki znatno razvile in podprle svojo trditve, da družba ExxonMobil po odhodu T. ni vedela za omejevalni sporazum in da po navedenem datumu nobeden od njenih delavcev ni vedel za omejevalni sporazum. Ker se je Komisija pri predstavitvi dokazov iz priloge k dupliki sklicevala na te trditve, navedene v repliki, so zato razlogi za to, da je Komisija navedene dokaze prvič predložila v dupliki, dovolj razumljivi. Poleg tega je treba poudariti, da je Komisija na obravnavi dodatno pojasnila, da so bili dokazi, priloženi k dupliki, predloženi v odgovor na trditve tožečih strank iz replike in priloge C1 k tej repliki.
- 66 Splošno sodišče zato ugotavlja, da je Komisija zadostno obrazložila zapoznelo predložitev dokazov, zaradi česar jih je treba razglasiti za dopustne.

– Utemeljenost

- 67 Tožeče stranke se sklicujejo na zapriseženo izjavo Hu., delavca družbe ExxonMobil, ki mu je v tistem obdobju poročal T. Izjavil naj bi, da ga je T. o obstoju tehničnih sestankov, ki jih je organizirala družba Sasol, obvestil proti koncu marca 2003, ko je urejal svoj odhod. T. naj ne bi omenil, da se je razpravljalo tudi o vprašanih glede trga. Hu. naj bi izjavil, da ni določil zamenjave za T., temveč da se je najprej nameraval sam udeležiti enega od tehničnih sestankov, ker naj ne bi prav dobro razumel, o čem potekajo tehnične razprave na teh sestankih, in ker naj bi želel preveriti, ali se „izplača“, da se družba ExxonMobil teh sestankov še naprej udeležuje. Hu. naj bi vztrajal pri tem, da takrat ni bilo razloga za sum, da imajo ti sestanki protikonkurenčno vsebino ali da se je T. redno udeleževal protikonkurenčnih sestankov, od katerih bi se moral v imenu družbe ExxonMobil sam distancirati.
- 68 Poudariti je treba, da proti trditvi tožečih strank o dejstvih neposredno govorijo elementi iz spisa, čeprav je Splošno sodišče ob upoštevanju pojasnil, ki so jih tožeče stranke navedle v odgovoru na pisna vprašanja, odločilo, da ne bo upoštevalo nekaterih listin, ki jih je Komisija predložila kot prilogo k dupliki. Iz spisa je namreč razvidno, da je Hu. (upravljavec posebnih proizvodov pri družbi Mobil za nekatere države članice Unije med letoma 1996 in 2000 ter upravljavec prodaje voskov in emulzij voskov skupine ExxonMobil na več celinah od leta 2000), ki mu je T. v spornem obdobju poročal, vedel za udeležbo družbe ExxonMobil pri kršitvi.
- 69 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v skladu z dopisom J. iz družbe Mobil z dne 28. junija 1999, naslovljenim na več naslovnikov, med katerimi sta Hu. in P. iz družbe ExxonMobil, glede tehničnega sestanka, predvidenega za 9. julij 1999 na Dunaju (Avstrija), „[Sü. iz družbe Sasol] poskuša[l] doseči soglasje med proizvajalci o zagotovitvi tesnejših omejitev proizvodnje, da bi se ustvarile ovire pri vstopu na trg“, in da „[je bilo] po [njegovem] mnenju v interesu družbe Mobil, da v bistvu podpre pristop S[ü]“ (točka 154 obrazložitve izpodbijane odločbe).

- 70 Poleg tega je Hu. z interno elektronsko pošto z dne 12. septembra 1997 naslovnike obvestil o svoji nameri uvedbe dviga cene, ki ga je sporočil Sü. iz družbe Sasol. Eden od naslovnikov, Su. iz družbe ExxonMobil, je odgovoril:
- „[H]vala, dobra informacija. Bi si želel/želeli spodbuditi preostale, da bi prav tako sledili.“
- 71 Z elektronsko pošto z dne 10. oktobra 2000, ki jo je Hu. poslal P. in S. iz družbe ExxonMobil, je bilo sporočeno, da „se [je] trg pripravlja[1] na zvišanje cene za 15 DEM (najnižja raven 140 nemških mark) od januarja 2001“. Tožeče stranke v odgovoru na pisna vprašanja Splošnega sodišča navajajo drugo razlago, in sicer da Hu. informacij o zvišanju cene ni dobil od konkurentov, temveč iz drugih virov, natančneje od strank. Tako razlago pa je treba zavrniti. Ni namreč verjetno, da bi mu stranke družbe ExxonMobil, ki jim je bila ohranitev nizke cene v interesu, sporočile natančen znesek zvišanja cene (in najnižjo raven cene), povezanega s točnim datumom.
- 72 Hu. je z elektronsko pošto z dne 13. novembra 2000 K. iz družbe ExxonMobil obvestil, da „je [bilo] splošno sporočilo na evropskem trgu zvišanje za 15 %“.
- 73 Iz elektronske pošte z dne 19. novembra 2000, ki jo je Hu. poslal P. iz družbe ExxonMobil in v kateri je v zadevi navedeno „Zvišanje cene voskov“, je razvidno, da je prvonavedeni vedel za izmenjavo seznamov cen med konkurenti. V skladu z navedeno elektronsko pošto je „[C. iz družbe ExxonMobil] prejel še številne informacije (dopise v zvezi z voski) (EWF, [Sü.], družba Total)“. Ta elektronska pošta je bila del niza elektronskih sporočil, med katerimi je bilo starejše elektronsko sporočilo C. iz družbe ExxonMobil, s katerim je bil Hu. obveščen, da „sta družba Total in [Sü. iz družbe Sasol] strankam poslala uradni dopis (ki so ga [...] stranke [družbe ExxonMobil] že prejele), da bi jih obvestila o naslednjem dvigu cen 1. januarja 2001“, in na katero je Hu. z elektronsko pošto odgovoril, „da se [C.] zahvaljuje in da je s tem že seznanjen“.
- 74 Ti dokumenti jasno dokazujejo, da je Hu. vedel za udeležbo družbe ExxonMobil v kartelu, saj potrjujejo, da je Hu. prejel poslovne podatke od preostalih udeležencev in da je družba ExxonMobil prilagodila poslovno ravnanje glede na te informacije.
- 75 Splošno sodišče ugotavlja, da z zapriseženo izjavo Hu. z dne 6. avgusta 2007 ugotovitve iz točke 74 zgoraj ni mogoče izpodbiti. Ta dokument je namreč bil, kot je poudarila Komisija, sestavljen po tem, ko so tožeče stranke prejele obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, da bi branile svoje interese pred Komisijo. Dokumenti, odkriti med preiskavami, pa imajo dokazno vrednost, ki je večja od dokazne vrednosti izjav, ki so jih predstavniki ali nekdanji predstavniki obtoženih podjetij podali *in tempore suspecto* ter s katerimi se želi odgovornost teh podjetij omiliti (glej v tem smislu sodbi Splošnega sodišča z dne 27. septembra 2006 v zadevi Archer Daniels Midland proti Komisiji, T-59/02, ZOdl., str. II-3627, točka 277, in z dne 8. julija 2008 v zadevi Lafarge proti Komisiji, T-54/03, neobjavljena v ZOdl., točka 379).
- 76 Poleg tega, kot dokazujeta elektronski sporočila z dne 10. oktobra 2000 in 19. novembra 2000 (glej zgoraj točki 71 in 73), je Hu. posredoval P. (upravljavec za posebnosti za ozemlje Evrope, Afrike in Bližnjega vzhoda) dovolj informacij o cenah konkurentov in o njihovem poslovnem ravnanju, da je ta lahko razumel, da je družba ExxonMobil udeležena pri protikonkurenčnih ravnanjih. P. pa je bil še naprej zaposlen pri družbi ExxonMobil do leta 2005.
- 77 Nazadnje, tožeče stranke zatrjujejo, da Splošno sodišče pri presoji zakonitosti izpodbijane odločbe ne more upoštevati listinskih dokazov, navedenih zgoraj v točkah od 69 do 73, ker jih je Komisija predložila kot prilogo k dupliki, zaradi česar gre za prepozno predložene dokaze.
- 78 Te trditve ni mogoče sprejeti.

- 79 Prvič, Komisija se je namreč v točki 154 obrazložitve izpodbijane odločbe sklicevala na dokument, naveden zgoraj v točki 69. Drugič, vsi dokumenti, navedeni zgoraj v točkah od 69 do 73, so bili najdeni v prostorih družbe ExxonMobil in so bili poleg tega del spisa, do katerega so tožeče stranke imele dostop med upravnim postopkom, tako da jim je bila njihova vsebina poznana. Tako ne gre za nove informacije, ki bi jih Komisija prvič predložila pred Splošnim sodiščem. Tretjič, poudariti je treba, da so tožeče stranke – medtem ko so se v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah osredotočile na zapriseženo izjavo Hu. – pred Splošnim sodiščem in, natančneje, v repliki znatno razvile in podprle svojo trditev, da družba ExxonMobil po odhodu T. ni vedela za omejevalni sporazum in da po navedenem datumu nobeden od njenih delavcev ni vedel za omejevalni sporazum. Zaradi spoštovanja pravice Komisije do obrambe pa se zahteva, da se tej omogoči, da izpodbija trditve o dejstvih, ki so jih tožeče stranke predstavile pred Splošnim sodiščem, tako da se opre na elemente, ki so del upravnega spisa, do katerega so imele tožeče stranke dostop med postopkom pred Komisijo.
- 80 Ob upoštevanju zgoraj navedenega je treba trditev tožečih strank, da družba ExxonMobil po odhodu T. ni vedela za svojo udeležbo v kartelu, zavrnila.
- 81 Četrto, tožeče stranke zatrjujejo, da udeležba T. na tehničnih sestankih ni imela učinkov, ki bi se lahko ohranili po zadnjem tehničnem sestanku, ki se ga je udeležil, to je po tehničnem sestanku 27. in 28. februarja 2003.
- 82 Prvič, ob upoštevanju ugotovitev iz točk od 74 do 80 zgoraj je treba trditve, ki so jih v zvezi s tem navedle tožeče stranke, zavrnila v delu, v katerem se opirajo na trditev, da je bil T. edini delavec družbe ExxonMobil, ki je vedel za udeležbo te družbe v kartelu.
- 83 Drugič, v skladu s sodno prakso je za ravnanje lojalnega konkurenta značilna neodvisnost, s katero določi politiko, ki jo namerava izvajati na skupnem trgu. Tudi če zadevno podjetje po določenem datumu ni bilo udeleženo pri dejavnostih kartela, pa se lahko domneva, da je informacije, ki jih je že izmenjalo s svojimi konkurenti, upoštevalo pri določitvi svojega ravnanja na trgu (glej v tem smislu sodbi Sodišča z dne 8. julija 1999 v zadevi Komisija proti Anic Participazioni, C-49/92 P, Recueil, str. I-4125, točka 121, in v zadevi Hüls proti Komisiji, C-199/92 P, Recueil, str. I-4287, točka 162, ter sodbo Splošnega sodišča z dne 29. novembra 2005 v zadevi Union Pigments proti Komisiji, T-62/02, ZOdl., str. II-5057, točka 39).
- 84 Samo to, da družba ExxonMobil ni bila udeležena na tehničnih sestankih med 28. februarjem 2003 in 20. novembrom 2003, pa ji nikakor ni preprečevalo, da bi uporabila informacije o cenah, ki so jih uporabljali konkurenti in ki jih je dobila na več deset prejšnjih tehničnih sestankih, na katerih je bila udeležena, in da bi imela koristi od sporazumov o razdelitvi trgov in strank, sklenjenih na prejšnjih tehničnih sestankih.
- 85 Komisija je zato v izpodbijani odločbi pravilno ugotovila, da je bila tožeča stranka v kartelu udeležena do 20. novembra 2003.
- 86 Ob upoštevanju zgoraj navedenega je treba drugi tožbeni razlog tožečih strank zavrnila.

Prvi tožbeni razlog: napačna uporaba prava, ker pri izračunu zneska globe ni bil upoštevan neobstoječa udeležba družbe Exxon pri kršitvi pred združitvijo

- 87 Tožeče stranke izpodbijajo izračun globe, ki je bila naložena Esso France, ker naj ne bi odražal tega, da družba Exxon pred združitvijo Exxon-Mobil, do katere je prišlo novembra 1999, ni bila udeležena pri kršitvi.

Uvodne ugotovitve

- 88 V skladu z odstavkom 13 Smernic iz leta 2006 Komisija za določitev zneska globe običajno uporabi vrednost prodaje podjetja v zadnjem celem letu njegove udeležbe pri kršitvi.
- 89 V obravnavanem primeru je bilo zadnje celo leto kršitve za podjetja, ki so bila pri kršitvi udeležena do njenega konca, leto 2004, kar zadeva družbo ExxonMobil, pa leto 2002. Vendar Komisija zaradi širitve Unije, do katere je prišlo leta 2004, kot referenčno leto ni upoštevala zadnjega celega leta udeležbe pri kršitvi, temveč povprečje zadnjih treh celih let (točka 634 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija je izračunala povprečje vrednosti prodaje v zadnjih treh letih udeležbe za vse udeležence v kartelu.
- 90 Poleg tega je Komisija zavrnila zahtevo tožečih strank, ki so jo te navedle v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, in sicer naj upošteva, da družba Exxon pred združitvijo Exxon-Mobil ni bila udeležena pri kršitvi, pri čemer je trdila:

„Družba ExxonMobil od Komisije zahteva, naj razdeli obdobje udeležbe družbe ExxonMobil na obdobje pred združitvijo in na obdobje po združitvi ter v obdobju pred združitvijo upošteva le prodajo, ki jo je opravila družba Mobil, da bi se odražalo to, da družba Exxon ni bila udeležena pri kršitvi. Družba ExxonMobil zatrjuje, da bi morala Komisija namesto leta 2002 upoštevati to, da družba Exxon med letoma 1992 in 2000 ni bila udeležena pri kršitvi. Komisija se s tem ne strinja. Smernice iz leta 2006 določajo, da je treba kot referenčno leto običajno upoštevati zadnje celo leto udeležbe pri kršitvi, torej leto 2002 za družbo ExxonMobil. Družba ExxonMobil ne navaja nobene trditve, s katero bi bilo pojasnjeno, zakaj ne bi smelo biti tako. Ob upoštevanju tega, da sta se družbi Exxon in Mobil združili leta 1999, Komisija meni, da ni nobenega razloga, da ne bi upoštevala vrednosti prodaje, ki jo je družba ExxonMobil opravila v letu 2002. Kot je prikazano v točki 6.2.2. [(glej točke od 348 do 352 obrazložitve izpodbijane odločbe)], je odgovornost za udeležbo družbe Mobil povezana z odgovornostjo družbe ExxonMobil, pri čemer je globa naložena zadnjenavedeni družbi, ter je treba zato upoštevati vrednost prodaje družbe ExxonMobil.“

- 91 Komisija je na podlagi teh ugotovitev za izračun zneska globe upoštevala vrednost prodaje skupine ExxonMobil v letih od 2000 do 2002. Znesek globe za vse tožeče stranke, vključno z družbo Esso France, je bil izračunan na podlagi te vrednosti prodaje.

Zakonnost izpodbijane odločbe

- 92 Tožeče stranke zatrjujejo, da je Komisija pri izračunu zneska globe, naložene družbi Esso France, storila napako, ker je upoštevala vrednost prodaje po združitvi skupine ExxonMobil (povprečje iz let od 2000 do 2002) in ker je to vrednost tudi pomnožila s številom let (od leta 1992 do leta 1999), v katerih je bila samo družba Mobil (prek družbe Mobil France, ki jo je pozneje prevzela družba Esso France) udeležena v kartelu, medtem ko družba Exxon v njem ni bila udeležena.
- 93 Po mnenju tožečih strank je Komisija s tem družbi Esso France naložila enak znesek, kot da bi bila družba Exxon dejansko udeležena pri kršitvi v obdobju nekaj več kot sedem let pred združitvijo (od leta 1992 do leta 1999). Ta pristop naj bi bil nezdržljiv z dejanskimi ugotovitvami iz izpodbijane odločbe. Poleg tega naj bi kršil načeli enakega obravnavanja in sorazmernosti, člen 23(3) Uredbe št. 1/2003 in Smernice iz leta 2006.
- 94 Najprej je treba poudariti, da se v skladu z odstavkom 6 Smernic iz leta 2006 kombinacija vrednosti prodaje, „povezane“ s kršitvijo, in trajanja te kršitve šteje za ustrezen približek, ki odraža gospodarsko pomembnost kršitve in sorazmerno težo vsakega podjetja, udeleženega pri kršitvi.

- 95 Iz sodne prakse izhaja, da se, četudi lahko Komisija kot referenčno obdobje za izračun vrednosti prodaje načeloma uporabi zadnje leto udeležbe pri kršitvi, ni treba vedno odločiti za tako možnost. Izbrati je namreč treba metodo izračuna, ki omogoča upoštevanje velikosti in gospodarske moči vsakega od zadevnih podjetij ter obsega kršitve, ki jo je storilo vsako od njih, glede na gospodarsko stanje, kakršno je bilo v času storitve kršitve (sodba Sodišča z dne 16. novembra 2000 v zadevi Sarrió proti Komisiji, C-291/98 P, Recueil, str. I-9991, in sodba Splošnega sodišča z dne 13. septembra 2010 v zadevi Trioplast Industrier proti Komisiji, T-40/06, ZOdl., str. II-4893, točka 92).
- 96 Poleg tega je treba – če je treba za določitev razmerja med globami, ki se bodo naložile, uporabiti promet podjetij, ki so bila udeležena pri isti kršitvi – obdobje, ki se bo upoštevalo, omejiti tako, da bodo pridobljeni podatki čim bolj primerljivi. Zato lahko neko podjetje zahteva, naj se Komisija glede njega opre na drugo obdobje kot tisto, ki se uporabi na splošno, le če dokaže, da promet, ki ga je imelo v tem obdobju, iz razlogov, ki so lastni temu podjetju, ne odraža njegove dejanske velikosti in gospodarske moči niti obsega kršitve, ki jo je storilo (sodba Splošnega sodišča z dne 14. maja 1998 v zadevi Fiskeby Board proti Komisiji, T-319/94, Recueil, str. II-1331, točka 42).
- 97 Tožeče stranke ne izpodbijajo tega, da povprečje prodaje družbe ExxonMobil, opravljene na trgu, v zvezi s katerim je bil sklenjen omejevalni sporazum, v obdobju med letoma 2000 in 2002, pravilno odraža obseg kršitve, ki jo je ta družba storila, in njeno sorazmerno težo v kartelu, kar zadeva obdobje po združitvi, torej med novembrom 1999 in novembrom 2003 (štiri leta). Vendar tožeče stranke grajajo to, da je bil osnovni znesek, izračunan na podlagi tega prometa, za družbo Esso France pomnožen z 11,5 in da je Komisija s tem za obdobje od septembra 1992 do novembra 1999 (sedem let in pol), ko je bila pri kršitvi udeležena samo družba Mobil, uporabila promet družbe ExxonMobil po združitvi. Po mnenju tožečih strank vrednost po opravljeni združitvi skupine ExxonMobil ne odraža sorazmerne teže družbe Mobil v kršitvi glede obdobja od septembra 1992 do novembra 1999.
- 98 Komisija zatrjuje, da povprečni promet družbe ExxonMobil med letoma 2000 in 2002 pravilno odraža sorazmerno težo družbe ExxonMobil v kartelu v znatnem delu njegovega obstoja, namreč v obdobju po združitvi, zaradi česar so ti podatki reprezentativni. Poleg tega se sklicuje na široko polje proste presoje, ki ga ima pri izbiri referenčnega obdobja, in na sodno prakso na tem področju.
- 99 Prvič, v skladu s sodno prakso ima Komisija zaradi meril teže in trajanja kršitve, navedenih v členu 23(3) Uredbe št. 1/2003, pri izračunu zneska globe široko polje proste presoje, kar ji dopušča, da naloži sankcije ob upoštevanju stopnje nezakonitosti zadevnega ravnanja (sodbi Splošnega sodišča z dne 5. aprila 2006 v zadevi Degussa proti Komisiji, T-279/02, ZOdl., str. II-897, točka 76, in z dne 8. oktobra 2008 v zadevi Schunk in Schunk Kohlenstoff-Technik proti Komisiji, T-69/04, ZOdl., str. II-2567, točka 37).
- 100 Poleg tega mora Komisija pri določanju zneska glob, kot je globa v obravnavanem primeru, spoštovati splošna pravna načela, zlasti načeli enakega obravnavanja in sorazmernosti (zgoraj v točki 99 navedeni sodbi Degussa proti Komisiji, točki 77 in 79, ter Schunk in Schunk Kohlenstoff-Technik proti Komisiji, točka 41).
- 101 Drugič, v skladu s sodno prakso je načelo enakega obravnavanja kršeno le, če se primerljivi položaji obravnavajo različno ali različni položaji enako, razen če bi bilo tako obravnavanje objektivno utemeljeno (sodba Sodišča z dne 13. decembra 1984 v zadevi Sermide, 106/83, Recueil, str. 4209, točka 28, in sodba Splošnega sodišča z dne 4. julija 2006 v zadevi Hoek Loos proti Komisiji, T-304/02, ZOdl., str. II-1887, točka 96).
- 102 Družba ExxonMobil pa je bila v obravnavanem primeru v drugačnem položaju od položaja preostalih podjetij, ki so bila udeležena v kartelu, saj na skoraj polovico njene proizvodnje parafinskih voskov – proizvodnjo družbe Exxon – pred združitvijo Exxon-Mobil, do katere je prišlo leta 1999, omejevalni

sporazum ni imel vpliva. Komisija pa je preostale udeležence v kartelu in družbo ExxonMobil obravnavala enako, saj je upoštevala povprečje vrednosti prodaje, ki jo je ta družba realizirala v zadnjih treh letih udeležbe.

- 103 Komisija je zato kršila načelo enakega obravnavanja.
- 104 Tretjič, očitka v zvezi s kršitvijo člena 23(3) Uredbe št. 1/2003 in načela sorazmernosti je treba preučiti skupaj.
- 105 V skladu s členom 23(3) Uredbe št. 1/2003 se pri določanju višine globe upošteva teža, pa tudi trajanje kršitve.
- 106 V skladu s sodno prakso načelo sorazmernosti zahteva, naj ravnanje institucij ne prestopi meje tistega, kar je primerno in nujno za uresničitev legitimnih ciljev zadevne ureditve, pri tem pa je treba takrat, ko je mogoče, izbirati med več primernimi ukrepi, uporabiti najmanj omejujočega, povzročene neugodnosti pa ne smejo biti čezmerne glede na zastavljene cilje (sodbi Sodišča z dne 13. novembra 1990 v zadevi Fedesa in drugi, C-331/88, Recueil, str. I-4023, točka 13, in z dne 5. maja 1998 v zadevi Združeno kraljestvo proti Komisiji, C-180/96, Recueil, str. I-2265, točka 96, in sodba Splošnega sodišča z dne 12. septembra 2007 v zadevi Prym in Prym Consumer proti Komisiji, T-30/05, neobjavljena v ZOdl., točka 223).
- 107 V postopkih, ki jih sproži Komisija za kaznovanje kršitev pravil o konkurenci, uporaba tega načela pomeni, da globe ne smejo biti čezmerne glede na zastavljene cilje, to je glede na spoštovanje teh pravil, in da mora biti znesek globe, ki je naložena podjetju zaradi kršitve predpisov s področja konkurence, v sorazmerju s kršitvijo, ki se presodi celostno, pri čemer se zlasti upoštevata njena teža in trajanje (glej v tem smislu zgoraj v točki 106 navedeno sodbo Prym in Prym Consumer proti Komisiji, točki 223 in 224 in navedena sodna praksa). Natančneje, načelo sorazmernosti pomeni, da mora Komisija globo določiti sorazmerno z dejavniki, ki se upoštevajo pri določitvi teže kršitve, ter da mora te dejavnike upoštevati skladno in objektivno upravičeno (sodba Splošnega sodišča z dne 27. septembra 2006 v zadevi Jungbunzlauer proti Komisiji, T-43/02, ZOdl., str. II-3435, točke od 226 do 228, in zgoraj v točki 38 navedena sodba Amann & Söhne in Cousin Filterie proti Komisiji, točka 171).
- 108 Opozoriti je treba, da se v skladu z odstavkom 6 Smernic iz leta 2006 „kombinacija vrednosti prodaje, povezane s kršitvijo, in trajanja šteje za ustrezen približek, ki odraža gospodarsko pomembnost kršitve in sorazmerno težo vsakega podjetja, udeleženega pri kršitvi“. Taka določba zajema utemeljitev splošne metode, ki jo je Komisija uporabila v skladu z navedenimi smernicami, namreč pomnožitve določenega dela vrednosti prodaje, opravljene v referenčnem obdobju (v obravnavanem primeru 18 % za parafinske voske), s številom let udeležbe pri kršitvi.
- 109 To, da je v skladu s to metodo osnovni znesek aritmetično sorazmeren s trajanjem udeležbe pri kršitvi (razen manjšega dela, namreč „vstopnega pribitka“), nakazuje, da mora biti v skladu s strukturo Smernic iz leta 2006 kombinacija vrednosti prodaje in trajanja ustrezen približek za celotno obdobje udeležbe, in ne samo za zadnje celo leto udeležbe ali za „znaten del“ udeležbe. Do take ugotovitve je mogoče priti tudi na podlagi sodne prakse, navedene zgoraj v točki 95, v skladu s katero je treba zbrati metodo izračuna, ki omogoča upoštevanje velikosti in gospodarske moči vsakega od zadevnih podjetij ter obsega kršitve, ki jo je storilo vsako od njih, glede na gospodarsko stanje, kakršno je bilo v času storitve kršitve.
- 110 Osnovni znesek, izračunan na podlagi vrednosti prodaje v referenčnem obdobju, pomnožene z množiteljem zaradi trajanja, pa je ustrezen približek, ki odraža gospodarsko stanje v celotnem obdobju kršitve, le če je njegov sestavni del, ki je izhodišče – vrednost prodaje – vsaj približno reprezentativen za celotno obdobje kršitve.

- 111 Res je sicer, da lahko Komisija zaradi polja proste presoje, ki ga ima pri izračunu zneska globe, v običajnih okoliščinah kot referenčno obdobje upošteva zadnje leto udeležbe pri kršitvi. Taka splošna rešitev je namreč upravičena, saj navedeno polje proste presoje Komisiji omogoča, da ne upošteva vsakega nihanja vrednosti prodaje v letih kršitve, in ker bi povečanje vrednosti prodaje lahko bilo posledica samega kartela.
- 112 Vendar pa v primeru združitve med obstojem kartela, pri katerem je bila pred združitvijo udeležena le ena stranka, vrednost prodaje enote, nastale z združitvijo, v zadnjem celem letu, pomnožena s številom let udeležbe ne samo enote, nastale z združitvijo, temveč tudi stranke, ki je bila pred združitvijo sama udeležena v kartelu, ne more biti „ustrezen približek, ki odraža gospodarsko pomembnost kršitve in sorazmerno teži vsakega podjetja, udeleženega pri kršitvi“, za celotno obdobje kršitve. Komisija namreč s tem, da vrednost prodaje enote, nastale z združitvijo, pomnoži tudi s številom let, v katerih je bila samo ena od strank združitve udeležena pri kršitvi, umetno zviša osnovni znesek globe na način, ki ne odraža gospodarskega stanja v letih pred združitvijo.
- 113 Tako pa je bilo v obravnavanem primeru, saj je Komisija osnovni znesek za določitev zneska globe za družbo Esso France izračunala tako, da je vrednost prodaje skupine ExxonMobil, opravljene v obdobju od leta 2000 do leta 2002, pomnožila s številom let, kar zajema leta, v katerih je bila samo družba Mobil udeležena v kartelu (od leta 1992 do leta 1999). Tako pridobljeni osnovni znesek je v primerjavi s teži kršitve nesorazmeren, ker ne odraža ustrezno gospodarske pomembnosti kršitve, ki jo je storila družba Mobil France pred združitvijo, niti sorazmerne teže, ki jo je ta imela v kartelu.
- 114 Komisija je zato kršila člen 23(3) Uredbe št. 1/2003 in načelo sorazmernosti.
- 115 S preostalimi trditvami Komisije ugotovitev, navedenih zgoraj v točkah od 103 do 114, ni mogoče izpodbiti.
- 116 Prvič, Komisija zatrjuje, da je upoštevala združitev Exxon-Mobil pri izračunu zneska globe, saj so bili za družbe Esso Deutschland, EMC in EMPC uporabljeni množitelji, ki odražajo krajša obdobja.
- 117 Poudariti pa je treba, da vrednost prodaje družbe ExxonMobil, ki jo je Komisija upoštevala za izračun zneska globe za družbo Esso France, zajema vrednost prodaje, povezano z dejavnostjo „hidrirani parafinski voski“, prevzete od družbe Exxon, ki pred združitvijo Exxon-Mobil ni bila udeležena v kartelu.
- 118 To trditev je treba zato zavriniti.
- 119 Drugič, preučiti je treba trditve Komisije v zvezi s sodno prakso na tem področju.
- 120 Prvič, Komisija se je na obravnavi sklicevala na sodbo z dne 3. marca 2011 v združenih zadevah Siemens in VA Tech Transmission & Distribution proti Komisiji (od T-122/07 do T-124/07, ZOdl., str. II-793, točki 124 in 127), v kateri je Splošno sodišče potrdilo njen pristop, po katerem je za izračun osnovnega zneska za vse družbe upoštevala vrednost prodaje podjetja, ki je nastalo po združitvi družb Reyrolle Ltd, Schneider Electric High Voltage SA in Nuova Magrini Galileo SpA, opravljene v zadnjem celem poslovnem letu kršitve, čeprav je do združitve prišlo šele dve leti po začetku njihove udeležbe pri kršitvi.
- 121 V zvezi s tem zadostuje poudariti, kot so na to pravilno opozorile tožeče stranke, da so bile družbe Reyrolle, Schneider Electric High Voltage in Nuova Magrini Galileo, nasprotno od družbe Exxon v obravnavanem primeru, pred združitvijo ločeno udeležene v kartelu (zgoraj v točki 120 navedena sodba Siemens in VA Tech Transmission & Distribution proti Komisiji, točka 19). Splošno sodišče meni, da ta okoliščina pomeni zelo veliko razliko glede dejstev, tako da se Komisija v obravnavanem primeru ne more učinkovito sklicevati na to sodbo.

- 122 Drugič, Komisija se sklicuje na sodbo Splošnega sodišča z dne 30. septembra 2009 v zadevi Akzo Nobel in drugi proti Komisiji (T-175/05, neobjavljena v ZOdl., točke od 139 do 146), ki se prav tako nanaša na kartel, v obdobju katerega so tožeče stranke pridobile družbo, ki pred koncentracijo v kartelu ni bila udeležena.
- 123 Treba je opozoriti na vsebino sodbe Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, navedene zgoraj v točki 122, ki je bila izrečena v zadevi, imenovani „monokloroocetna kislina“ (v nadaljevanju: MCAA), v kateri je Komisija uporabila Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in člena 65(5) [ES] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 171, v nadaljevanju: Smernice iz leta 1998).
- 124 Splošno sodišče je v točki 143 sodbe Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, navedene zgoraj v točki 122, presodilo, da je upoštevanje prometa, ki ga je doseglo vsako od podjetij v referenčnem letu, to je v zadnjem celem letu obdobja ugotovljene kršitve, omogočilo, da so se ocenili velikost in gospodarsko moč vsakega podjetja ter obseg kršitve, ki jo je storilo vsako od njih, pri čemer so bili ti dejavniki pomembni za oceno teže kršitve, ki jo je storilo vsako podjetje.
- 125 Splošno sodišče je nato potrdilo analizo Komisije, ki je družbo Akzo Nobel razvrstila v prvo kategorijo kršiteljev, za katero je bil določen osnovni znesek globe 30 milijonov EUR, pred družbo Hoechst, ki je bila razvrščena v drugo kategorijo, za katero je bil določen osnovni znesek globe 21 milijonov EUR, in ki je bila v pretežnem delu udeležbe (od leta 1984 do leta 1994) največja proizvajalka MCAA. Družba Akzo je bila namreč v kartelu udeležena od leta 1984 do leta 1999, vendar je družba Akzo Nobel šele leta 1994, po združitvi z družbo Nobel Industrier, ki je bila v kartelu udeležena od leta 1993, postala najpomembnejša proizvajalka MCAA, in to pred družbo Hoechst.
- 126 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da se splošna metoda, ki jo je uporabila Komisija na podlagi Smernic iz leta 2006, bistveno razlikuje od splošne metode, uporabljene na podlagi Smernic iz leta 1998.
- 127 V Smernicah iz leta 1998 namreč ni nobene določbe, v skladu s katero bi morala Komisija upoštevati vrednost prodaje zadevnega podjetja na trgu, v zvezi s katerim je bil sklenjen omejevalni sporazum. Osnovni znesek globe je bilo treba določiti glede na težo kršitve, „dejansko gospodarsko zmožnost kršiteljev, da povzročijo večjo škodo drugim subjektom“ ter „specifično težo in zato dejanski vpliv kršitev vsakega podjetja na konkurenco“, tako da ima globa „dovolj odvrčilen učinek“ za zadevno podjetje.
- 128 Smernice iz leta 1998 so zato Komisiji pri določanju osnovnega zneska globe – določanju, ki ga je Komisija pogosto izvedla tako, da je podjetja, ki so bila udeležena v kartelu, razvrstila v več kategorij, zlasti glede na tržni delež vsakega od njih – puščale mnogo pomembnejše polje proste presoje. Nasprotno pa je Komisija v Smernicah iz leta 2006 zase določila metodo, po kateri naj bi bil osnovni znesek računsko sorazmeren z vrednostjo prodaje, saj navedeni znesek ustreza „delež[u] vrednosti prodaje, določen[emu] glede na stopnjo teže kršitve, pomnožen[emu] s številom let trajanja kršitve“, ki se mu doda znesek, imenovan „vstopni pribitek“, ki znaša med 15 % in 25 % vrednosti prodaje, da bi se podjetja odvrnila od udeležbe pri najhujših sporazumih.
- 129 Rešitve, uporabljene v sodbi Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, navedeni zgoraj v točki 122, ki zadevajo uporabo Smernic iz leta 1998 ob upoštevanju različnosti metodologije, ki jo je Komisija uporabila v izpodbijani odločbi, sprejeti na podlagi Smernic iz leta 2006, zato ni mogoče prenesti na obravnavani primer.
- 130 Glede na zgoraj navedeno je treba prvi tožbeni razlog sprejeti in izpodbijano odločbo glede družbe Esso France razglasiti za nično v delu, v katerem se nanaša na izračun vrednosti prodaje za parafinske voske, ne da bi bilo treba preučiti preostale očitke in trditve tožečih strank. Kako to vpliva na določitev zneska globe, bo preučeno spodaj v točki 134 in naslednjih.

131 V preostalem je treba tožbo zavrniti.

Izvajanje neomejene pristojnosti in določitev končnega zneska globe

- 132 Treba je opozoriti, da je nadzor zakonitosti odločb, ki jih sprejme Komisija, dopolnjen z neomejeno pristojnostjo, ki je v skladu s členom 261 PDEU priznana sodišču Unije s členom 31 Uredbe št. 1/2003. Ta pristojnost sodišču omogoča, da poleg preprostega nadzora nad zakonitostjo sankcije presojo Komisije nadomesti s svojo presojo in tako odpravi, zmanjša ali poveča znesek naložene globe ali periodične denarne kazni. Nadzor, določen s Pogodbama, torej v skladu z zahtevami pravice do učinkovitega sodnega varstva, določene v členu 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, pomeni, da sodišče Unije opravlja tako pravni kot dejanski nadzor in da ima pooblastilo za presojo dokazov, razglasitev ničnosti ali razveljavitev izpodbijane odločbe in spremembo zneska glob (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 8. februarja 2007 v zadevi *Groupe Danone* proti Komisiji, C-3/06 P, ZOdl., str. I-1331, točke od 60 do 62, in sodbo Splošnega sodišča z dne 21. oktobra 2003 v zadevi *General Motors Nederland* in *Opel Nederland* proti Komisiji, T-368/00, Recueil, str. II-4491, točka 181).
- 133 Zato mora Splošno sodišče ob sprejetju svoje odločitve v okviru svoje neomejene pristojnosti presoditi, ali je bila tožečim strankam naložena globa, katere višina pravilno odraža težo in trajanje zadevne kršitve, tako da so navedene globe sorazmerne glede na merila iz člena 23(3) Uredbe št. 1/2003 (glej v tem smislu sodbi Splošnega sodišča z dne 11. marca 1999 v zadevi *Aristrain* proti Komisiji, T-156/94, Recueil, str. II-645, točke od 584 do 586, in z dne 9. julija 2003 v zadevi *Cheil Jedang* proti Komisiji, T-220/00, Recueil, str. II-2473, točka 93). Vendar je treba poudariti, da izvajanje neomejene pristojnosti ne pomeni isto kot nadzor po uradni dolžnosti, in spomniti, da je postopek pred sodišči Unije kontradiktoren.
- 134 Da bi se popravile nezakonitosti, ki jih je storila Komisija in ki so navedene zgoraj v točkah 103 in 114, se je treba opreti na različne vrednosti prodaje za obdobje pred združitvijo Exxon-Mobil in po njej.
- 135 Glede udeležbe družbe Esso France pri kršitvi v obdobju med 3. septembrom 1992 in 29. novembrom 1999 je treba ob neobstoju razpoložljivih podatkov za leto 1999 upoštevati vrednost prodaje družbe Esso France, opravljene v letu 2000, in jo pomnožiti z množiteljem 7,5, da bi se odražalo trajanje tega dela kršitve.
- 136 Glede udeležbe družbe Esso France pri kršitvi v obdobju po združitvi Exxon-Mobil, in sicer med 30. novembrom 1999 in 20. novembrom 2003, je treba upoštevati vrednost prodaje skupine ExxonMobil, kot jo je določila Komisija v izpodbijani odločbi, torej povprečje vrednosti prodaje, opravljene med letoma 2000 in 2002. Nato je treba ta znesek pomnožiti z množiteljem 4, da bi se upoštevalo trajanje tega dela kršitve.
- 137 Preostali elementi izračuna zneska globe ostanejo nespremenjeni. Natančneje, Splošno sodišče ugotavlja, da je Komisija v skladu z odstavkom 30 Smernic iz leta 2006 uporabila množitelj 2 zaradi odvratanja, zaradi znatne velikosti skupine ExxonMobil, ki ga je določila ob upoštevanju zgolj razmerja med vrednostjo prodaje in skupnim prometom družbe ExxonMobil, pri čemer je zagotovila sorazmernost med množitelji, uporabljenimi za preostala podjetja, ki so bila udeležena v kartelu, in ne da bi določila minimalni znesek globe zaradi odvratanja (glej točki 712 in 713 izpodbijane odločbe). Splošno sodišče v teh okoliščinah, in ker ni trditev in dejavnikov, ki bi nakazovali nasprotno, ugotavlja, da je treba postopati enako in zaradi velikosti skupine ExxonMobil za osnovni znesek globe, naložene družbi Esso France, kot je bila izračunana po metodi, opisani zgoraj v točkah 135 in 136, uporabiti množitelj 2. Zato je treba znesek globe, naložene družbi Esso France v členu 2 izpodbijane odločbe, določiti v višini 62.712.895 EUR.

138 V vsakem primeru Splošno sodišče v okviru izvajanja svoje neomejene pristojnosti ugotavlja, da je tako izračunani znesek globe ob upoštevanju teže in trajanja kršitve, ki jo je storila družba Esso France, primeren.

Stroški

139 V skladu s členom 87(3) Poslovnika lahko Splošno sodišče odloči, da se stroški delijo ali da vsaka stranka nosi svoje stroške, če uspe samo deloma.

140 Splošno sodišče je v obravnavanem primeru sprejelo prvi tožbeni razlog tožečih strank v zvezi z napako, ki jo je Komisija storila pri izračunu zneska globe, naložene družbi Esso France, v delu, v katerem se nanaša na obdobje udeležbe pred združitvijo Exxon-Mobil. Argumentacija v zvezi s tem tožbenim razlogom je pomenila večji del tožbe, katere obseg je bil poleg tega znatno manjši od največjega števila strani za vloge, kot je določeno v točki 15 Praktičnih navodil za stranke pri Splošnem sodišču. Nasprotno pa je bila argumentacija, predložena v okviru drugega tožbenega razloga v utemeljitev zmanjšanja zneska globe glede na obdobje udeležbe v kartelu po združitvi Exxon-Mobil, v celoti zavrnjena. Znesek globe, naložen solidarno družbam Esso Deutschland, EMPC in EMC, pa se nanaša samo na to drugo obdobje. Zato bo odločitev, da Komisija nosi svoje stroške in plača stroške, ki jih je priglasila družba Esso France, ter da družbe Esso Deutschland, EMPC in EMC nosijo svoje stroške, pomenila pravično presojo zadevnih okoliščin.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (tretji senat)

razsodilo:

1. **Znesek globe, naložene družbi Esso Société anonyme française v členu 2 Odločbe Komisije C(2008) 5476 final z dne 1. oktobra 2008 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/39.181 – vosek za sveče), se določi v višini 62.712.895 EUR.**
2. **V preostalem se tožba zavrne.**
3. **Evropska komisija nosi svoje stroške in plača stroške, ki jih je priglasila družba Esso Société anonyme française.**
4. **Družbe Esso Deutschland GmbH, ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA in Exxon Mobil Corp. nosijo svoje stroške.**

Czúcz

Labucka

Gratsias

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourg, 11. julija 2014.

Podpisi